

Bildande av naturreservatet BERGS KLÄTT, Arvika kommun

Beskrivning av reservatet

Reservatets benämning:	BERGS KLÄTT
Kommun:	Arvika
Socken:	Älgå
Fastigheter:	Berg med Jösseforsen 1:1 och 1:43
Lägesbeskrivning:	Drygt en mil väster om centralorten Arvika på en stor udde i Älgåfjordens norra del. Topo karta 11C Arvika SV.
Gränser:	Framgår av bilagd karta
Areal:	Ca 110 ha
Markägare:	Stig Carlsson, Bergs gård samt staten genom domänverket
Förvaltare:	Skogsvårdsstyrelsen efter särskilt skötselavtal med domänverket.

Grund för beslutet

Reservatsbildningen grundas i första hand på områdets betydelse som utflyktsmål och strövområde. I området finns vidare fornminnen och naturvetenskapligt intressanta företeelser av högt egenvärde. Dessutom äger området höga landskapsestetiska värden.
Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta som naturreservat.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8 - 10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna reservatsföreskrifter skall gälla beträffande området.

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att utan tillstånd av länsstyrelsen

1. skogsodla på nuvarande åker- och betesmark
2. bedriva matjordtäkt
3. anlägga eller väsentligt ändra befintlig väg
4. dra fram luftledning
5. uppföra ny byggnad eller väsentligt ändra befintlig byggnad
6. använda kemiska bekämpningsmedel annat än inom tomt och på åkermark
7. avverka skog annat än i överensstämmelse med vad som sägs i bilagd skötselplan.

Vägrad dispens från ovanstående bestämmelser skall inte medföra ersättningsskyldighet för staten.

Föreskrifterna nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning därigenom inte avsevärt försvåras.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och förordningar skall förbud gälla att

1. skada vegetationen genom att plocka, gräva upp växter, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada träd
2. göra upp öppen eld - annat än på särskilt anvisade och iordningställda platser
3. tälta

- 4. ställa upp husvagn annat än vid tillfällig parkering på anvisad plats under dagsbesök
- 5. framföra bil eller annat motordrivet fordon annat än på härtill upplåten väg, eller parkera annat än på anvisad plats
- 6. störa djurlivet genom närgången fotografering av fågelbo, gryt, lya eller klättra i boträd eller släppa lös hund eller annat husdjur
- 7. landstiga på Tärnholmarna och Svartholmen under perioden 1 april till 1 augusti
- 8. på störande sätt använda radioapparat, grammofon, bandspelare e d.

D. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om skötselplan, m m

- 1. Syftet med naturvårdsförvaltningen är att området skall kunna utnyttjas som ett utflyktsmål och studieobjekt samtidigt som områdets naturvärden och kulturvärden av olika slag bevaras.
- 2. Skötselplan: Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om värden av reservatet genom att fastställa bifogade skötselplan.
- 3. Reservatet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.
- 4. Förvaltare. Skogsvårdsstyrelsen förvaltar reservatet efter att särskilt skötselavtal träffats med domänverket.
- 5. Samråd beträffande områdets vård och förvaltning skall ske med länets skötselråd samt markägare, Arvika kommun och Arvikabygdens naturvårdsförening.

BESVÄRSHÄNVISNING

Formulär 3 (bilaga)

Skötselplan för naturreservatet BERGS KLÄTT

Upprättad i samarbete mellan skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen på grundval bl a av förslag från Arvikabygdens naturvårdsförening.

Planen består av fyra delar - (1) en allmän del, (2) en detaljerad dispositions- och skötselplan för delområden, (3) en plan för friluftsanordningar samt (4) en ekonomisk flerårsplan.

1. Allmän beskrivning samt målsättning för naturreservatets skötsel

1.1 Allmän beskrivning

1.1.1 Data

Avsatt:	1976 (samtidigt med fastställelse av denna skötselplan). Delar av området har sedan 1951 resp 1962 varit avsatta som domänreservat.
Areal:	ca 110 hektar
Kommun:	Arvika
Läge:	Ca 10 km väster Arvika på västra stranden av Älgåfjorden (norra delen av Glafs fjorden). Top kartblad 11 C SV.
Ägare:	Staten äger fastigheten Berg med Jösseforsen 1:1 medan 1:43 utgöres av privatmark efter försäljning (1973 genom Domänverket) och fastighetsreglering 1974 (1974-09-13).
Förvaltare:	Skogsvårdsstyrelsen. Genom särskilt avtal överlåter domänverket skötseln beträffande statens mark på skogsvårdsstyrelsen.
Syfte med avsättningen:	Att bevara och vårda ett mångsidigt utflyktsmål med attraktiv landskapsbild, inslag av intressant flora och fauna samt förekomst av fornminnen.

1.1.2 Naturförhållanden

Reservatet utgör del av en stor udde i den nordliga del av Glafs fjorden som kallas Älgåfjorden. Området är i hög grad präglad av tidigare bosättning och brukning (jämför nedanstående avsnitt 1.1.3). Reservatets västra halva utgöres i huvudsak av odlingsmark av olika slag. Den östra delen utgöres av en skogklädd höjd som reser sig drygt 50 m över omgivningarna, och framträder som ett mycket markant inslag i landskapsbilden med branta sluttningar mot norr, väster och öster.

Höjden krönes - framförallt i den norra delen - av hållmarks tallskogar med gamla, knotiga trädindivider. På krönet och flera andra ställen förekommer fornminnen från bl a bronsåldern (jämför nedan avsnitt 1.1.3).

Inslag av hassel (och lind m fl lövträd) förekommer i reservatet med en koncentration till ett område vid bergets fot i

väster. En attraktiv hassellund har här sedan länge tilldragit sig intresse.

Området är intressant ur växt- och djurgeografisk synpunkt som en nordlig flik av den på sydliga inslag rika Glafs fjorden. Inom området har också påträffats ett antal växtarter, som här befinner sig vid eller nära sin nordgräns. Detta gäller exempelvis klockgentiana (*Gentiana pneumonanthe*), som här har sin nordligaste kända förekomst i Sverige. Bland andra sydliga växtarter, som här har en nordlig utpostlokal, kan nämnas plattstarr (*Carex disticha*), vattenblink (*Hottonia palustris*), lövbinda (*Polygonum dumetorum*), krussilja (*Selinum carvifolia*) och strandviol (*Viola stagnina*).

En från området i övrigt avvikande växtlokal är klättens nordsida, som har en intressant nordligt och suboceaniskt betoad moss- och lavflora (*Nephroma aretium*, *Sphagnum quinquefarium*, *Diplophyllum albicans*, *D. taxifolium*, *Sphenolobus Saxicolus*)

Även i fågelfaunan återspeglar sig den sydliga prägeln i förekomsten av de sydliga arterna grönsångare och nötkråka (för den senare är dock inte häckning konstaterad).

1.1.3 Kulturhistoriska förhållanden och fornlämningar

I östra delen av Älgå socken ligger Bergsklätten, en halvö i Glafs fjorden. Den är idag naturvårdsobjekt med bl a stakade strövstigar förbi fornlämningarna. Dessa har på detta sätt gjorts lättillgängliga och det sker sedan flera år fortlöpande fornvård på anläggningarna.

Området tillhör de relativt få i Värmland som fått vägverkets tillstånd att ha hänvisningsskylt vid allmän väg - 5 km S:t Hans Kors (eller "kringla"). Vid gården Berg finns iordningställd parkeringsplats samt upplysningsskylt med karta över fornlämningarna (bifogas).

På halvön finns fornlämningarna nr 15, 16, 17, 18 och 19 i Älgå socken. Området är ur arkeologisk synpunkt intressant på flera sätt. På en tämligen begränsad yta har man här 1 hällkista från stenålderns slutskede (nr 17) samt 6 enstaka rösen (nr 15, 16, 19) och ett rösegravfält (nr 18) från bronsåldern.

Rösegravfältet, som består av sammanlagt 6 rösen, innehåller bl a ett 28 meter långt långröse, ett tämligen ovanligt objekt i länet.

I ett av rösena (nr 16) har påträffats en manslång stenkista, som innehöll ett dolkblad och en pincett av brons. Kanske kan man tala om en kontinuerlig gravsättning under förhistorisk tid på halvön mellan åren 2000 f Kr och omkring 1000 f Kr. Detta tyder i sin tur på en kontinuerlig bosättning i området trots att det ännu inte gjorts några entydiga boplatssfynd.

Inom området ligger också Bergs gård, f d majorsboställe, som har mangårdsbyggnad och magasin från 1700-talet. I trädgården finns en 1 meter hög minnessten (fornlämning nr 24) med inskriften: ”Någre bland bygdens allmoge till gladt minne af aftonen d. 8 maj 1834 G.H.”.

1.1.4 Kommunikationer

Området kan nås både land- och sjövägen. Utefter landsvägen Arvika - Sulvik strax väster om Jössefors finns en uppskyltad avtagsväg mot reservatet.

Vid fastighetsregleringen (1974-09-13, jämför ovan avsnitt 1.1 .1) fastställdes som servitut på fastigheten Berg med Jössefors 1:43 bl a rätt för besöks trafik på befintliga vägar samt parkeringsplats (jämför markeringar på karta i skötselplanen).

Eftersom reservatet ligger vid Älgåfjorden (som är en del av Glafs fjorden) kan området nås per båt från många utgångspunkter - exempelvis Arvika och Säffle.

1.1.5 Serviceanordningar

F n finns parkeringsplats, sopkärl, toalett, strövstigar och vise vägvisning.

1.1.6 Jakt- och fiskerättsliga förhållanden berörs formellt inte direkt av reservatsbildningen.

1.1.7 Föreskrifter

Se bif ex av reservatsbeslutet.

2. Dispositions- och skötselplan för mark och vatten

2.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård

Den allmänna målsättningen för reservatets skötsel skall vara att underlätta allmänhetens utnyttjande av området samtidigt som man slår vakt om de olika natur- och kulturvärden som ryms inom området. Åtgärder för allmänhetens service får således inte innebära direkta hot mot avvikande och känsliga biotoper.

Till den allmänna målsättningen hör även strävan att bevara områdets prägel av gammalt odlingslandskap.

2.2 Principer för disposition av mark och vatten samt åtgärder av allmän karaktär

2.2.1 Hävd av kulturlandskapet

2.2.1.1 Åker- och betesdrift skall ske i den omfattning som framgår av detaljanvisningar i avsnitt 2.3. Om brukningen inom något område ej längre kan fortgå skall landskapets fortsatta öppethållande ske i form av slätter genom reservatsförvaltaren.

2.2.1.2 I direkt anslutning till parkeringsplats och andra starkt frekventerade områden skall nya stängsel bestå av slät tråd med överliggande slana av trä och förses med behövliga genomgångar. I övrigt stängseltyp med hänsyn till aktuell drift.

2.2.1.3 Spridning av kemiska medel (på åkermarken) skall inte ske så att kantzonens (skogsbrynets) vegetation riskerar åverkan. Spridningen bör således undvikas inom ett bälte på 10 - 25 m från åkerkanten. Speciell försiktighet skall iakttas i anslutning till skötselområdena 8, 9 och 10.

2.2.2 Hävd av skogsområden

2.2.2.1 Större delen av skogsområdena skall utvecklas till naturskogar. I dessa delar åtgärdas vindfällan o d endast i den mån de hindrar framkomligheten för besökare eller berör närmaste omgivningen av ett fornminne.

2.2.2.2 I de delar där skogsbruk får bedrivas (jämför avsnitt 2.3) sker all drivningsplanläggning och stämpling av skogsvårdsstyrelsen. Särskild inventering och planering av skogsbruksåtgärder skall ske för dessa områden. Reservatsförvaltaren medverkar aktivt i drivningsarbetet inom delområden som bedöms känsliga ur naturvårdssynpunkt.

2.2.3 Biologiska detaljinventeringar inklusive utläggning av fasta provytor bör ske. Fotografisk dokumentation och regelbunden revision av provytor sker.

2.2.4 Jakt och viltvård

Jakträtten påverkas formellt inte av reservatsbildningen. Jaktutövning inom reservatet bör dock starkt begränsas. I första hand bör mellan respektive markägare och reservatsförvaltaren tecknas särskild överenskommelse angående jaktutövningens begränsning samt angående viltvårdsåtgärder. Begränsningar bör således ske i tid och rum med hänsyn till reservatets syfte och besöksfrekvens.

2.2.5 Vattenområden

2.2.5.1 Vattenvegetationens sammansättning studeras närmare. Större ingrepp i vattenvegetationen - i syfte att främja fågelliv, landstigning eller annat - utformas så att betingelserna för känsliga arter bevaras (mot bakgrund av genomförda detaljstudier).

2.2.5.2 Fiskerätten påverkas inte av reservatsbildningen.

2.2.6 Fornminnen förekommer över stora delar av reservatsområdet (Jämför avsnitt 1.1.3). Under 1970-talet har relativt omfattande åtgärder vidtagits - som AMS arbeten - enligt riksantikvarieämbetets anvisning. Underhåll av åtgärderna skall fortlöpande ske inom ramen för reservatsförvaltningen och i samråd med antikvarisk expertis.

2.2.7 Byggnader

Befintliga byggnader berörs inte av reservatsbildningen utan disponeras helt av ägaren. Underhåll och eventuella tillbyggnader bör ske så att ursprunglig byggnadsstil följes.

2.2.8 Ledningar

Områdets enda luftledning går över åkermark i det västligaste hörnet.

2.2.9 Tillsyn

2.2.9.1 Tillsyn sker i första hand av förvaltarens personal. För utökad och regelbunden tillsyn under sommarsäsong träffas särskild överenskommelse mellan förvaltaren, ägaren till Bergs gård, Arvika kommun och Arvikabygdens naturvårdsförening.

2.2.9.2 Tillsynen skall syfta till att anläggningarna hållas i gott skick, att besökare hjälps beträffande information m m samt att reservatsbestämmelserna efterlevs. Intressanta iakttagelser beträffande områdets natur skall dokumenteras. Guidning skall ske.

2.2.10 Renhållning

Sopor och latrin skall genom avtal med Arvika kommun omhändertagas.

2.3 Detaljb beskrivning och åtgärder

Beskrivning och karta har indelats i skötselområden. Varje skötselområde har beskrivits med ledning av inventering var-jämte angivits målsättning för skötsel samt åtgärder av (1) engångs- och (2) underhållskaraktär. Skötsel av hassellund (omr 10), område kring fornminnen samt system av strövstigar ges högsta prioritet.

Upprustning av parkeringsplats med serviceanordningar utföres omedelbart.

Skötselområde 1

Beskrivning: Granskogar (10-15, 20-25, 50-60 åriga) på tidigare åker- och betesmark.

Målsättning: Normalt skogsbruk. Alternativt avser markägaren återföra den nordöstra delen till åker. Vid avverkning i områdets sydvästra del (utefter vägen) bör förekommande större björkar sparas i syfte att på sikt skapa en attraktiv entré till hela reservatsområdet.

Åtgärd: Inga - från reservatsförvaltarens sida.

Skötselområde 2

Beskrivning: Smal zon mellan åkermark och vattenlinjen. Till största delen mycket låglänta och sankmarker. Täta buskage av osedvanligt grovstammig vide dominerar området. På torrare partier förekommer dessutom en rad olika lövträd och buskar (bl a hassel). På "stora udden" ungefär mitt i området står ett högstammigt bestånd av klibbal. I strandremsan söder därom har videbuskagen nyligen röjts ner.

Målsättning: i första hand bevaras en tät (busk-)vegetation för att gynna insekter, fåglar och annat djurliv. I andra hand görs begränsade ingrepp med hänsyn till utsikt över vattenområdet och för att öppna en fastmarksäng.

Åtgärd:

1. Rönjningar, markstädning i en fastmarkäng omedelbart väster om klibbalbeståndet samt i den nordligaste höglänta stranden. En rad av buskar närmast åkerkanten röjes bort. Däremot sker inga ingrepp inne i de stora buskgrupperna i de låglänta partierna. Detaljinventering av flora och fauna - även lägre organismgrupper.

2. Underhåll av rönjningsingreppen. Riset undanskaffas.

Skötselområde 3

Beskrivning: Jordbruksmarker. Övervägande åker med inslag av betesmark.

3A Stor beteshage med central betydelse för landskapsbilden. I speciellt den norra delen ger stora träd av olika arter hagen dess karaktär.

3B Mark som länge legat obrukad men nyligen brutits upp igen och plöjts.

3C Jämför 3B.

I strandzonen nedanför åkermarken, mellan 3B och 3C, ligger sankängar där buskvegetationen till stor del röjts bort i samband med nybrytningen av intilliggande åkermark. Bete har här delvis bedrivits 1974-75.

Målsättning: Fortsatt jordbruk (åkerbruk/betesdrift). Samverkan enligt särskilt avtal mellan markägaren och reservatsförvaltaren för utökad och kontinuerlig betesdrift på sankängarna.

Åtgärd:

1. Komplettering av betesstängsel i område 3B-C (samt område 8). Försiktig utglesning av trädskiktet i södra delen av 3A.

2. Underhåll av stängsel (3B-3C) samt eventuell kompletterande buskrönjning. Vid rönjning beaktas noga värdet av att behålla några kompakta buskage ute i strandzonen med hänsyn till fågellivet.

Framtida buskrönjningar utmed åkerkanterna utföres med stor försiktighet. Speciellt i gränser mot område 9, 10 och 18 samt i viss mån även 14 bör ingreppen i skogsbrynet göras mycket försiktigt - eller inte alls - med hänsyn till flora och fauna.

Skötselområde 4

Beskrivning: Tomtområde. Mot öster bestånd med bl a kraftiga, hasselbuketter. Mangårdsbyggnaden från 1700-talet.

Målsättning: - (Disponeras helt av markägaren inom den allmänna ram reservatsbestämmelserna ger).

Åtgärd: Informationsskyltar uppsättes för att förhindra att besökare till reservatet trafikerar eller parkerar i tomtområdet.

Skötselområde 5

Beskrivning: Granplantering -15 årig) i skogsmark med varierande bonitet från högproduktiva delar nära stranden till hållmarker närmare bebyggelsen. Insprängt i beståndet enstaka små hasselbuskar och åtskilliga enebuskar.

Målsättning: Normalt skogsbruk.

Åtgärd: Inga - från reservatsförvaltarens sida (jämför dock avsnitt 2.2.2.2).

Skötselområde 6

Beskrivning: Parkering med närmaste omgivning. I södra-sydöstra delen tät dunge av gran (40-60 år) under grova björkar (på tidigare betesmark). Åtskilliga hasselbuketter för en tynande tillvaro under granarna. Enebuskar. I sluttningen väster om vägen granplantor (10-15 år) under glest förband av stora björkar. Norr om vägen - hagmark.

Målsättning: Parkeringsplats, informationscentral och utgångspunkt för utnyttjande av reservatet.

Åtgärd:

1. Utökning av parkeringsytorna, justering av vägen för att underlätta trafik och vändning med buss. Røjning väster om vägen för att gynna de stora björkarna och bevara nuvarande bild. Viss avverkning i grandungen för att gynna hasselbuketterna. Under en övergångsperiod dock (grupper av) gran i syfte att nå lämpliga gagnvirkesdimensioner. Avverkningssingrepp och røjningar görs försiktigt med tanke på att med kvarvarande vegetation kunna skapa ”vegetationsrum” och på lämpligt sätt smyga in toalett m fl anordningar. Komplettering av befintliga serviceanordningar (sittgrupp + toalett) och information.

2. Underhåll av anordningarna.

Skötselområde 7

Beskrivning: Relativt låglänt strandbälte med kraftigt bestånd av hassel, klibbal m m samt videbuskage. Tidigare ängsmark.

Målsättning: Lövskogslund och biologiskt studieobjekt som lämnas i huvudsak orörd med hänsyn till kryptogamflora och fauna.

Åtgärd:

1. Invid gångstigen (=områdets östra gräns) görs en uppsnyggande røjning i ett mycket begränsat område (5-10 m).
2. Gran som växer in i hasselbeståndet bortröjes.

Skötselområde 8

Beskrivning: Igenväxande hage där trädskiktet domineras av björk samt buskskiktet av ene och granplantor. Smärre hasselbuketter finns spridda över området. Ned mot stranden sankängar med videbuskage.

Målsättning: Betesmark av hagmarkskaraktär. Kombineras vid driften med ängsmarkerna mellan 3B och 3C.

Åtgärd:

1. Røjning av granplantor och lövsly. Stängseluppsättning. Några av videbuskagen vid stranden behålles med hänsyn till fågellivet.
2. Underhåll av stängsel och røjningar.

Skötselområde 9

Beskrivning: Trädskiktet domineras av asp med inslag av al och gran samt högstammig rönn och sälg. Buskskiktet utgöres av ett mäktigt hasselbestånd som dock på grund av ett alltför tätt överbestånd stannat upp i utvecklingen. Karaktäristiskt för området är den mycket rikliga förekomsten av vitsippa.

Målsättning: Bevara hasselbeståndet med dess ”vitsippsmatta”.

Åtgärd:

1. Avverkning och røjning av all gran, selektiv ringbarkning av asp kompletterad med avverkning efter tre år. Utglesning i trädskiktet skall ske försiktigt med tanke bl a på lövslyuppslag. Skogsbrynet i sydväst lämnas orört. Upprensning av stora vindfällan.

2. Successiv föryngring av hasselbuketterna, årlig kompletterande röjning av gran, asp m m sly.

Skötselområde 10

Beskrivning: Relativt välslutet trädsikt av ca 100-årig och mycket grov gran. I buskskiktet spridda hasselbuketter. I fältskiktet märks vitsippa. I branten i öster raskäglor och klapperstenszon.

Beståndet gör ett mäktigt och märkligt intryck med sin blandning av John Bauerstämning och spår av tidigare ängsmark. I den nordligaste delen påtagligt inslag av asp samt påfallande många, stora myrstackar.

Målsättning: Bevara beståndet orört som en övergångszon och ett jämförelseobjekt i förhållande till de intensivt vårdade områdena 9 och 11.

Åtgärd: Endast rensning av sådana vindfällen som berör stig eller skötselområde nr 9 och 11.

Skötselområde 11

Beskrivning: Tidigare ängsmark. Överbestånd av grant 80 -100 årig, och inslag av lövträd. Buskskiktet av hassel. Området bildar en mjukt formad dalgång med liten bäck. Området har en mycket attraktiv karaktär.

Målsättning: Skötsel i likhet med vad som gäller beträffande område 9. Ängsytor rensas.

Åtgärd:

1. Successiv avveckling av granarna, rensning. Sittgrupp.

2. Fortlöpande komplettering av röjningarna.

Skötselområde 12

Beskrivning: Alkärr med inslag av gran m fl trädslag. I fältskiktet bl a strutbräken.

Målsättning: Lämnas orört att spontant utvecklas.

Åtgärder: Inga.

Skötselområde 13

Beskrivning: En kulle i nord-sydlig utsträckning som tidigare sannolikt varit betesmark. Tätt granbestånd (250-300 m³sk/ha) ca 80-årigt. Smärre hasselbuketter spridda under granarna.

Målsättning: Normalt skogsbruk. (Alternativt överföres området markägaren till betesmark efter slutavverkning).

Åtgärd: ingen - från reservatsförvaltarens sida f n (jämför dock avsnitt 2.2.2.2).

Skötselområde 14

Beskrivning: Brett skogsbryn med lövträd av olika slag (främst björk) och riklig förekomst av hassel.

Målsättning: Bevara ett attraktivt skogsbryn samt vårda hasselbeståndet i likhet med område 9 och 11.

Åtgärd:

1. Röjning, risbränning.

2. Kompletterande röjningar, risbränning. Medverkan vid kommande avverkning av gran inom skötselområde 13 och 14.

Skötselområde 15

Beskrivning: Granplanterad (10-15 år), tidigare åkermark.

Målsättning: Återföres till åkerbruk- av markägaren.

Åtgärd: Inga - från reservatsförvaltarens sida.

Skötselområde 16

Beskrivning:

- A. Grovt, högstammigt, grandominerat barrblandbestånd av blädningskaraktär.
- B. Äldre tallskog med inslag av gran i branter, stup och högsta delarna av klätten. 200-åriga eller äldre tallar förekommer. Vidsträckt utsikt över Glafs fjorden. Inom området finns några av reservatsområdets största rösen (fornlämning nr 16, se avsnitt 1.1.3).
- C. Område i svag östlig sluttning. I trädskiktet dominerar gran men det finns inslag av tall och björk. Inom vissa mindre avsnitt finns vegetation av ängstyp.
- D. Äldre tallskog på mager bergbunden mark. Bitvis blockigt område. Stort röse - fornlämning nr 15.
- E. Relativt glest bestånd av tall (60-100 år) med visst inslag av gran och löv främst i den östligaste delen.
- F. Grandominerat relativt ordinärt barrblandbestånd, 80-100 år. Klättens sluttning mot väster är bitvis mycket brant. Delvis berg i dagen.

Målsättning: Bestånden får utvecklas till naturskogar.

Åtgärd: Ingrepp i bestånden endast beträffande träd som avsevärt försvårar framkomligheten eller berör fornlämning med närmaste omgivning. Beträffande fornlämning gallras och röjes vid behov t ex för att de skall framträda väl eller då inväxning sker i själva rösen.

Skyddsräcke uppsattes vid utsiktspunkten inom 16 B.

Skötselområde 17

Beskrivning: Granbestånd, 80-100 år med inslag av tall och björk. Vid en utsiktspunkt i den västra delen finns ett begränsat björkbestånd. Björk förekommer även relativt rikligt i nedre delen av en markerad dalgång i områdets norra del. En markerad stig följer dalgången. Strax öster om stigskälet finns en kolbotten. I den nordvästligaste delen av området passerar stigen en markerad moränrygg i passet mellan utsiktspunkten (105 m ö h) i söder och höjden inom område 16 D (110 m ö h) i norr. Moränryggen har sannolikt utformats av strandprocesser som en landbrygga när ishavet - Storväterns yta låg vid denna nivå.

17 A: Delområde med mager bergbunden mark och ett glest talldominerat barrblandbestånd. Området är delvis starkt blockigt.

Målsättning: Skogsbruk bedrivs men modifieras starkt med hänsyn till reservatets syfte. Utsikten bevaras. Björkförekomsterna gynnas. Vid föryngringshuggning inom 17 A lämnas en tät fröträdsställning.

Åtgärd: Föryngringshuggning efter särskild planering med små hyggen (ca 1 ha) eller luckblädning. Røjning och gallring i björkbeståndet så att utsikten bibehålles. Kolbotten frihugges.

Skötselområde 18

Beskrivning: Ett något luckigt och ojämnt barrblandbestånd med viss dominans av gran (70-80år). I sydvästra delen av området finns begränsade bestånd av lind.

Fornlämning nr 17 finns inom området (jämför avsnitt 1.1.3).

Målsättning: Skogsbruk bedrivs men modifieras i hög grad med hänsyn till reservatets syfte. Föryngringsytor begränsas till ca 1 ha. Fröträdsställning lämnas. Lindförekomsterna bevaras och gynnas. Skogsbrynet i sydväst lämnas i huvudsak orört med tanke på dess speciella flora (och fauna).

Åtgärd:

1. Vissa kompletteringar av tidigare gallringar. Närmaste området (200 - 300 m²) kring fornlämningen rensas från sly m m. För att gynna lind- och hasselförekomster avverkas konkurrerande (barr-)träd.
2. Fortsatt skogsbruk efter särskild planering. Fortlöpande kompletteringar vid fornlämning och lindförekomster.

Skötselområde 19

Beskrivning: Ungskog av främst gran i varierande ålder (5 –20 år) Området utgöres till stor del av igenplanterad åkermark. Några mindre, torra enebackar förekommer.

Målsättning: Skogsbruk bedrivs med viss modifiering med hänsyn till reservatets syfte. Enebackarna vårdas så att igenväxning hindras. Föryngringsytorna begränsas (ca 1 hektar). Vid røjningar - gallringar gynnas björk med sikte på att området vid omloppstidens slut skall kunna överföras till (ene-) björkhage.

Åtgärd:

1. Røjningar på enebackarna.
2. Røjningar (gallringar) i ungskogen (för att få fram björk). Kompletterande rensningar på enebackarna.

Skötselområde 20

Beskrivning: Strandzon med fornminnen av stor utbredning - fornlämning nr 18 (jämför 1.1.3). Talldominerat barrblandbestånd på magra (häll-)marker. I norra delen är stranden mycket brant.

Målsättning: Fornlämningarna bevaras och området ges en attraktiv karaktär.

Åtgärd:

1. Begränsad avverkning för att framhäva fornminnena.
2. Fortlöpande städning och kompletterande röjning - gallring.

Skötselområde 21

Beskrivning: Svartholmen i Älgåfjorden. Skogsbeståndet domineras av tall. Tätt buskskikt.

Målsättning: Området lämnas orört, beståndet får utvecklas till naturskog. Fågellivet gynnas. Landstigningsförbud under perioden 1 april - 1 augusti.

Åtgärd:

1. Information angående landstigningsförbud genom skyltning vid holmarna och vid rastplatsen inom område 23.
2. Städning efter behov.

Skötselområde 22

Beskrivning: Liten strandäng i skyddad vik. Strandveronika (*Veronica longifolia*) växer i området. Sly av al, vide m m har växt in i ängen. Strax väster om ängen går en strövstig med utsikt över ängen och Älgåfjorden.

Målsättning: Strandängen och utsikten från stigen hålles öppen.

Åtgärd:

1. Röjning av sly.
2. Kompletterande röjningar. Dokumentation av floran och dess ev förändringar.

Skötselområde 23

Beskrivning: Äldre barrblandbestånd med dominans av tall. I norra delen glest överbestånd av tall, delvis ungskog av tall och gran samt rikligt med ene på några torra kullar.

I södra strandzonen rikligt med hållar. Fin utsikt över fjorden. Skärmskydd med eldstad, toalett och brygga finnes.

Målsättning: Rastplats. Skogsbeståndet utvecklas till en grovstammig ”pelarsal” och utformas i detalj (t ex med vegetationsrum) med tanke på områdets funktion som rastplats.

Åtgärd:

1. Röjning av sly, gran- och tallplantor på enebackarna. Begränsad gallring i tallbeståndet.
2. Löpande underhåll av anläggningarna. Ved tillhandahålles, städning.

Skötselområde 24

Beskrivning: Äldre blandbestånd som domineras av gran. På den markerade udden i söder dominerar al och innanför denna finns ett begränsat bestånd av hassel. Vid stranden växer ett bestånd av klockgentiana (*Gentiana pneumonanthe*). Fornlämning nr 19 finns inom området.

Målsättning: Hassel gynnas. Fornminnet med närmaste omgivning vårdas. Gentianabeståndet bevaras och vårdas. Skogsbeståndet i övrigt får utvecklas till naturskog.

Åtgärd:

1. Rensningar i vegetationen kring fornminnet, föryngring av hasselbeståndet samt utglesning av skuggande träd och buskar vid gentianabeståndet.
2. Fortlöpande underhåll av röjningarna.

Skötselområde 25

Beskrivning: Gammalt torpställe med ruinen efter Klättetorpet och resterna av en fruktträdgård, igenväxande gårdsplan och ”inägobackar”.

Målsättning: Hålla torpstället öppet med så attraktiv karaktär som möjligt.

Åtgärd:

1. Försiktig röjning. Sittgrupp, sopkärl. Källa iordningställs och uppskyltas i anslutning till torpet.
2. Kompletterande röjningar, städning. Beskrining av fruktträd.

Skötselområde 26

Beskrivning: Tärnholmarna - två små holmar i Älgåfjorden. Begränsat trädbestånd av klibbal. Häckningslokal för fisktärna.

Målsättning: Gynna tärnornas häckning. Landstigningsförbud under perioden 1 april - 1 aug.

Åtgärd: Information angående landstigningsförbud genom skyltning vid holmarna och vid rastplatsen inom område 23.

3. Plan för anläggning, disposition och skötsel av anordningar för rekreation och friluftsliv

3.1 Allmänt

Planen har upprättats på basis av reservatsbildningens syfte. Behandlade anordningar har angivits på bilagd karta.

3.2 Friluftsanordningar

3.2.1 Parkering

Nuvarande parkering vid vägslutet kompletteras etappvis inom det område som anges i avsnitt 2.3 (Skötselområde 6).

Fråga om ytterligare parkeringsplats i annan del av området skall senare övervägas mot bakgrund av vunna erfarenheter under några år beträffande besöksfrekvens m m.

Parkeringsytorna fördelas inom skötselområde 6 på ett flertal mindre ytor med avskärmande vegetation bibehållen så långt som möjligt.

3.2.2 Brygga skall finnas i områdets sydöstra del inom skötselområde 23. Bryggan skall ge plats åt 5-10 båtar samtidigt och ha karaktär av landgång för passagerarbåtar.

3.2.3 Förtöjningsringar skall finnas i norr inom skötselområde 16A.

3.2.4 Rastplats med skärmskydd skall finnas i anslutning till bryggan. På platsen skall dessutom finnas toalett, sopkärl, eldstad med ved samt information om hela reservatet.

3.2.5 Rastplats med sittgrupper skall finnas dels vid parkeringsplatsen dels inom skötselområde 10 och dels vid Klättetorpet, skötselområde 25.

På respektive plats skall dessutom finnas sopkärl och information om hela reservatet.

3.2.6 Strövstigar skall finnas enligt bilagd karta.

Utmärkning skall ske enligt svensk standard. I varje stigskäl skall lättläst oriensteringskarta finnas. Spångning skall utföras över alla fuktiga partier.

3.2.7 Stängselgenomgångar anordnas i erforderlig omfattning. I första hand skall dock stängsel och vandringsspår placeras så i förhållande till varandra att genomgångar inte behövs.

3.2.8 Toalett och sopkärl skall finnas vid parkeringsplatsen samt vid bryggan.

3.3 Kommunikationer

3.3.1 Enskilda vägen in i reservatet (ca 1400 m från allmänna vägen i norr) upprustas. Särskilt avtal om underhållet upprättas. Justering av vägen behöver speciellt ske för att öka framkomligheten för bussar.

3.3.2 Vägvisning skall utformas så att tomtområde och väg till ekonomibyggnader inte trafikeras av besökare till reservatet.

3.3.3 Särskilda resor med båt från Arvika (m fl platser) bör anordnas under vår och sommar och eventuellt kombineras med guidade rundvandringar.

3.4 Information

3.4.1 Informationscentral med foldrar, kartor, redovisning av natur- och kulturföreteelser skall finnas vid parkeringsplatsen.

3.4.2 Informationsskylt med orienteringstavla och reservatsbestämmelser skall finnas vid vägskalet i reservatets norra gräns.

3.4.3 Informationsskyltar med varierande innehåll uppsättes vid rastplatser, stigskäl och/eller andra lämpliga platser.

3.4.4 Vägvisning; spårmarkeringar och där så erfordras, gränsmarkering skall utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar.

3.4.5 Svenskspråkig folder med engelsk och tysk sammanfattning skall finnas tillgänglig vid parkeringsplatsen och vid bryggan samt i turistbyrån, Arvika.

3.4.6 Tillsynsman skall under period med hög besöksfrekvens (1 maj - 15 aug) efter särskilt avtal med reservatsförvaltaren bistå allmänheten.

3.4.7 Guidade rundvandringar bör anordnas under vår- och sommartid under ledning av specialutbildad guide.

Information om detta bör ges via lokalpress och turistorganisationer.

Handledning för lärare och exkursionsledare bör utarbetas eventuellt i samarbete med skola och naturvårdsförening.